

Mándoki Réka**AZ ÓVODAVÁLASZTÁS FONTOSSÁGA A SZÜLŐK KÖRÉBEN
A KÜLÖNBÖZŐ DEMOGRÁFIAI TÉNYEZŐK ALAPJÁN****Bevezetés**

A megfelelő óvodaválasztás a szülők számára rendkívül fontos, viszont akik kisebb településen élnek, nincs nagy lehetőségük az óvodák közötti választásra¹. Török Balázs² nagy elemszámú kutatást végzett az óvodaválasztással kapcsolatban, ami alapján elkészítettünk egy kérdőívet az idegennyelv tanulással, valamint a megfelelő óvoda kiválasztásával kapcsolatban.

Adatfelvételünket 2019-ben végeztük falusi és városi óvodákban Hajdú-Bihar vármegyében. A 160 válaszadó adatait SPSS statisztikai program segítségével elemeztük. Az eredmények vizsgálatakor K-középpontú klaszterelemzést is végeztünk, ahol az óvoda választását befolyásoló tényezőket vizsgáltuk az alapján, hogy a szülők a különböző szempontokat mennyire tartják hangsúlyosnak. Így az elemzés során három csoportot különítettük el azon tényezők alapján, hogy a szülőknek a különböző szempontok – az óvodaválasztás során – mennyire fontosak.

A klasztereket összevetettük valamennyi társadalmi háttérváltozóval – amelyek az életkor, az iskolai végzettség, illetve a lakóhely voltak –, aminek eredménye, hogy azon szülők, akik falun, vagy tanyán élnek, sokkal kisebb hangsúlyt fektetnek a különböző befolyásoló tényezőkre az óvodaválasztás során, mint azok a szülőtársaik, akik városokban, vármegyeszékhelyen élnek, valamint, hogy a 35 év alatti szülők azok, akik a legtöbb időt és figyelmet szentelik arra, hogy a legmegfelelőbb intézményt válasszák ki gyermekeiknek.

Az óvodaválasztást meghatározó tényezők

A jelenleg is érvényben lévő köznevelési törvény 2011-ben született, melyben újdonság volt az előző törvényekhez képest az, hogy 3 éves kortól kötelező az óvodáztatás, amellyel az államnak a célja többek között a hátrányok leküzdése és az esélyegyenlőség növelése volt.³ A további módosítások között szerepelt többek között a pedagógusok értékelési rendszere, valamint az irányítás és az ellenőrzés

¹ FŰRÉSZ-MAYERNIK Melinda: *Angolozik a család – Kétnyelvű nevelés a gyakorlatban*. Alto Nyomda Kft. Mór., 2018.; TÓTH András: *Szülőket kérdeztünk... Mi alapján választanak óvodát a gyermeküknek?* Új Köznevelés, 2015/8. 25–27.

² TÖRÖK Balázs: *Óvodaválasztás*. Educatio. 2001/4. 723–730.; TÖRÖK Balázs: *A gyermeküket óvodáztató szülők körében végzett országos felmérés eredményei*. Felsőoktatási Kutatóintézet. Bp., 2004.

³ HEGEDŰS Roland: *Hátrányos helyzetű gyermekek az óvodában*. In: PÁLFI Sándor (szerk.): *Kora gyermekkori nevelés, család és közösségek*. Didakt Kiadó. Debrecen, 2019. 59–75.
PANKOTAI Fanni–HEGEDŰS Roland: *Óvodás korú, roma/cigány gyermekek integrációja három hátrányos helyzetű óvodában*. In: Vargáné Nagy Anikó (szerk.): *Családi nevelés: Hátránykompenzációs kiadvány*. Forstag Nonprofit Közhasznú Kft. Bp. 2019. 54–67.

kérdése is.⁴ Következő évben, 2012-ben ismételten módosult kis mértékben az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja, melynek legfontosabb eleme a gyermekközpontú szemlélet kialakítása, a játék túlsúlya a mindennapokban, valamint a gyermeki szükségletekre épülő tevékenységek.⁵

Az óvodaválasztás a szülők körében egy igen fontos kérdés, mert gyermekük megfelelő fejlődése a legfontosabb számukra.⁶ Éppen ezért szeretnének olyan óvodát választani, amelyik alkalmas arra, hogy gyermeküknek a legjobbat adja, viszont kisebb települések esetében nincs nagy választási lehetősége a szülőnek. Természetesen az is lehet, hogy elviszi egy közeli kisvárosba, városba, ám akkor gondolni kell az ezzel járó plusz feladatokra, esetleges nehézségekre is.⁷

Meghatározó a pedagógus személyisége. Meg lehet figyelni, hogy a csoportba járó gyermekek hogyan viselkednek a csoportban, felszabadult-e a légkör, illetve, hogy a gyermekek boldogok-e a csoportban – ezekből mind-mind leszűrhető, mennyire gyermekközpontú a pedagógus. A csoport létszáma is releváns szempont, mert minél kisebb létszámú a csoport, annál több figyelem jut a gyermekekre, így a légkör sokkal családiasabbá válik. Amikor a csoport kiválasztására kerül a sor, talán itt a legfontosabb, hogy ismerje a szülő a gyermeket, és ki tudja választani a gyermekének legmegfelelőbb csoportot. A homogén csoportban a gyermekek megközelítőleg egy fejlettségi szinten vannak, a heterogén csoportban viszont előny az, hogy itt a gyermek szociális-, és empátiakészsége fejlődik, valamint „megtanulhat segítséget kérni és adni”.⁸

A csoportszoba és az udvar felszereltségét tekintve fontos, hogy olyan játékok vegyék körbe a gyermeket, amelyek teljesen biztonságosak és kellően modernnek. Érdeemes megnézni, milyen az udvar kinézete: vannak-e füves és fás területek, ha igen, milyen arányban, homokozó van-e a gyermekek számára, és az is mérvadó, hogy mennyi időt töltenek kint a szabadban. A csoport díszítettsége az óvodapedagógus személyiségét mutatja meg. Megfigyelhető, hogy hogyan és mivel díszített a csoportszoba, és ebből az is leszűrhető, hogy mennyit kézműveskednek a gyermekek. A külön foglalkozások lehetőségét is számba kell venni. A szülőknek érdemes megnézni, hogy a választott óvoda milyen lehetőségeket kínál a gyermekek számára. Van-e úszás, idegen nyelv, sport vagy esetleg tánc.⁹

⁴ NAGY Éva Annamária: *Változások a magyar oktatási rendszerben*. In: TORGYIK Judit (szerk.): *Sokszínű pedagógiai kultúra*, International Research Institute, Komarno, 2014. 221–228.

⁵ MOLNÁR Balázs–PÁLFI Sándor–SZEREPI Sándor–VARGÁNÉ NAGY Anikó: *Kisgyermekkori nevelés Magyarországon*. *Educatio* 2015/3. 121–128.; KOVÁCS Ivett Judit–Czachesz Erzsébet: *Mit szeretnének a szülők? Korai nyelvtanulás az óvodában*. *Iskolakultúra*, 2021/10. 16–37.; KOTÁN Attila: *Az óvodai nevelés intézményrendszere és finanszírozása*. The Institutional System and Financing of Kindergarten Education. *Educatio*, 2005/4. 762–776.

⁶ TÖRÖK, 2001.

⁷ FÜRÉSZ-MAYERNIK, 2018.; TESZENYI Eleonóra–Denise HEVEY: *Age group, location or pedagogy: Factors affecting parental choice of kindergartens in Hungary*. *Early Child Development and Care*, 2015/11–12. 1961–1977.; KAMPICHLER Martina–DVOŘÁČKOVÁ Jana–JARKOVSKÁ Lucie: *Choosing the right kindergarten: parents' reasoning about their ECEC choices in the context of the diversification of ECEC programs*. *Journal of Pedagogy*, 2018/2. 9–32.

⁸ Fürész-Mayernik, 2018. 57.; ÁDÁM Fruzsina–HEGEDŰS Roland: *Homogén és heterogén csoportok az óvodában*. *Képzés és Gyakorlat* 2019/3–4. 115–128.

⁹ FUNG, Kit-Ho Chanel–LAM, Chi Chung: *Empowering parents' choice of schools: The rhetoric and reality of how Hong Kong kindergarten parents choose schools under the voucher scheme*. *Current Issues in Education*. 2011/1.; Fürész-Mayernik, 2018.

Felmerülhet az a kérdés is a szülőben, hogy egynyelvű, vagy kétnyelvű óvodát válasszon. Mivel már szinte elengedhetetlen egy idegen nyelv elsajátítása, így, ha van erre lehetőség a közvetlen környezetben, válasszon a szülő olyan óvodát, ahol megjelenik az idegen nyelv. Egyértelmű, hogy azok az óvodák, ahol hetente néhány alkalommal találkoznak idegen nyelvvvel, azok kevésbé eredményesek, mint azok az óvodák, ahol a mindennapjaikba be van építve. „Minél korábban találkozik a gyermek a nyelvvvel, annál könnyebben, természetesebben fogja beszélni”.¹⁰

2001-ben végeztek egy kutatást az országos óvodavizsgálat részeként, amiben többek között arra kérdeztek rá, hogy hogyan, milyen szempontok figyelembe vételével választanak gyermeküknek nevelési intézményt a szülők.¹¹ A szülők igényei, elvárásai és észrevételei fontos tényezői lehetnek az óvodák életének, sőt ezek a szempontok jó motivációként szolgálhatnak az óvodai nevelés fejlesztésében is. A szülők fontos szerepet játszanak az óvodai életben és a gyermek fejlődésében, ami az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjában is megfogalmazódik: „Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való szoros együttműködés”.¹²

A kutatás lényegében arra irányult, hogy ezt az együttműködést és annak különböző formáit felmérje. 470 óvodának lett egyenként 10-10 kérdőív kiküldve, így az adatfelvétel során véletlenszerűen kiválasztottak intézményenként tíz szülőt, így összesen 4700 kérdőív került kitöltésre. A megkérdezettek 88%-a küldte vissza a kérdőíveket, ami egész magas számnak tekinthető. Ez azt bizonyítja, hogy a megkérdezett szülők készségesen válaszoltak a gyermeküknek ellátást biztosító óvodai intézményről feltett kérdésekre. Megfigyelhető továbbá, hogy a kérdőíveket kitöltött szülők 93,2 %-a az édesanya volt (6,8 % volt az édesapák százaléka), amiből az derül ki, hogy az intézménnyel zömében ők tartják a kapcsolatot.¹³

A vizsgálat során kiderült, hogy a megkérdezett szülők 47%-ának van lehetősége választani. A többségnek (53%) nem igazán van választási lehetősége az intézmények között, mert a településen, ahol élnek, lehet, hogy csak egy óvoda működik, illetve akinek lenne lehetősége választani, mégsem teszi, aminek különböző okai lehetnek.¹⁴

A kutatók megkérdezték azt is a szülőktől, hogy akinek volt választási lehetősége, mennyire használta ki azt – felkeresett-e személyesen óvodákat, ha igen, hányat. A választ adó szülők 31%-a válaszolta azt, hogy csak egy óvodát látogatott meg. Közel 66%-a a válaszadóknak azt mondta, hogy kettő vagy több óvodát keresett fel – így kihasználva az adódó választási lehetőséget. 42% két óvodát nézett meg, 20%-a a szülőknél hármat és 7% volt azoknak a szülőknél az aránya, akik alaposabbak voltak, mert ők négy, vagy több óvodát látogattak meg, és ezt követően döntöttek arról, hogy gyermeküknek melyik óvodát választják.¹⁵

A kutatás során többek között még arra a kérdésre is keresték a választ, hogy mit gondolnak a szülők az iskolára felkészítő játékos foglalkozásokról.

¹⁰ FŰRÉSZ-MAYERNIK, 2018, p. 58, Eshboeva Durdona Alisher QIZI: *Ways and methods of teaching english in kindergarten*. Наука и образование сегодня, 2021/2. 86-88.

¹¹ TÖRÖK, 2004.

¹² 363/2012. [XII. 17.] Korm. rendelet, 1. melléklet

¹³ TÖRÖK, 2001.

¹⁴ TÖRÖK, 2004.

¹⁵ TÖRÖK, 2004.

Járatnák-e gyermeküket ilyen külön foglalkozásokra, és ha igen, akkor milyen plusz tudás elsajátítását részesítenék előnyben. A szülők nagy része (77%) jelezte, hogy járatná gyermekét játékos külön foglalkozásra, a többi szülő válasza pedig fele-fele arányban oszlott meg. Egyik részük azt válaszolta, hogy nem járatná, mert az óvodai tevékenységek során elegendő ismeretet kap a gyermek, míg a szülők másik része nem tudott konkrét véleményt alkotni. A következő kérdés azokat érintette, akik élnének a külön foglalkozás lehetőségével. A kérdés arra vonatkozott, hogy milyen jellegű tevékenységre járatná gyermekét. A szülők túlnyomó többsége (73,5%) az úszást, vízzel való ismerkedést választotta elsőnek, második helyen állt (57,3%) az idegen nyelv tanulása játékos módszerekkel. Harmadik helyen a rendszeres külön torna áll (49,5%), és ezen kívül még a vallást, illetve a számítógéppel való ismerkedést választották.¹⁶ A IKT eszközökkel való ismerkedést nem csak Török emelte ki. Mhic Mhathúna és Nic Fhionnlaoich¹⁷ kutatásában is megfigyelhető, hogy a szülők nagy része támogatta azt, hogy a gyermek intézményes keretek között ismerkedjen meg a számítógéppel.¹⁸

A kutatás során még az óvoda választását befolyásoló tényezőkre kérdeztek rá, melyre a szülők nagy többsége azt válaszolta, hogy a személyes tapasztalat befolyásolta leginkább őket döntésükben. Meghatározó volt a szülők körében az óvoda közelsége és megközelíthetősége is. Befolyásolta a szülők döntését a barátok és a család véleménye, tanácsa, illetve voltak olyan édesanyák és édesapák is, akik az óvodában dolgozók tanácsára iratták be az adott intézménybe a gyermeket.¹⁹

A kutatás során megfigyelhető volt, hogy az óvodákban elsősorban az óvodapedagógus személye a meghatározó, valamint elmondható, hogy tulajdonképpen nem óvodát, hanem óvodapedagógust választ gyermekének a szülő. Második helyen a dajka személyisége áll, ami befolyásolhatja a szülőt a döntésben. A külön foglalkozásokra való igény is azt igazolta vissza, hogy a legfontosabb számukra a gyermekük egészséges testi-, lelki- és mentális fejlődése. Fontos szempont volt ezen kívül még a szülők számára többek között az udvar, illetve az épület állapota, a gyermekek számára felkínált programok minősége/mennyisége, valamint az egyéni bánásmód a gyermek irányába.²⁰

Összességében az állapítható meg ebből a kutatásból, hogy az óvodák kiválasztásának legfőbb szempontja az óvodapedagógus(ok) személyisége. Az óvodai nyílt napok során sem az óvodapedagógus, sem pedig az óvodavezető nem tudja akarattal befolyásolni a szülő véleményét, viszont, ha a szülő azt látja, hogy a pedagógus szívvel-lélekkel végzi a munkáját, ez meghatározó lehet a döntésében.

¹⁶ TÖRÖK, 2001.

¹⁷ Máire MHIC MHATHÚNA–Fiona NIC FHIONNLAOICH: *Why parents chose to send their children to Irish-medium immersion preschools: learning from parental choice strategies in Celtic countries*. European Early Childhood Education Research Journal. 2021/3. 441–454.

¹⁸ MHIC & NIC, 2021.

¹⁹ TÖRÖK, 2001.; Ina Olmer SPECHT–Sofus C LARSEN–Ann-Kristina NIELSEN–Jeanett Friis ROHDE–Berit Lilienthal HEITMANN–Tanja Schjødt JØRGENSEN: *Parental choice of kindergarten type and relations to personal values, socio-demographics, and early child characteristics*. 2022.

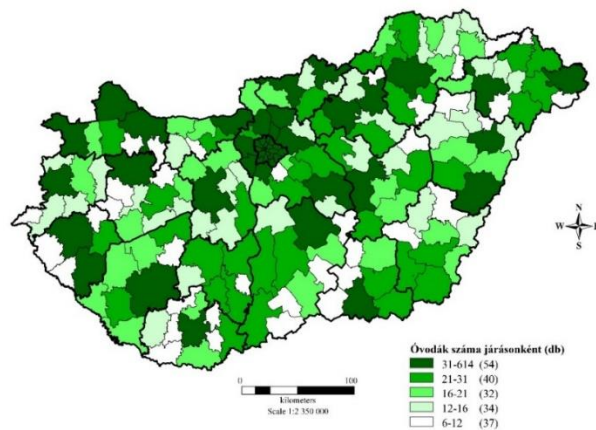
²⁰ TÖRÖK, 2001.; HEGEDŰS Roland: *Hátrányos helyzetű gyermekek óvodai nevelése és gyógypedagógiai ellátása*. In: VARGA Aranka–ANDL Helga–MOLNÁR-KOVÁCS Zsófia (szerk.): *Új kutatások a neveléstudományokban 2019. Neveléstudomány: Horizontok és Dialógusok. I. kötet*. MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság, PTE BTK Neveléstudományi Intézet. Pécs, 2020. 221–232.

Fontos, hogy a pedagógus olyan harmonikus és szeretettel teli légkört teremtsen, amiben a gyermek jól érzi magát.²¹

A szülők sokszor a külső személyekkel folytatott diskurzusok alapján is döntenek, mert úgy vélik, egy pedagógus elfogult lehet a „saját óvodájával” szemben.²²

Nem csak Török Balázs végzett kutatásokat az óvodaválasztással kapcsolatban. Több kutatás is foglalkozott azzal, hogy mi alapján választ a szülő óvodát, mely szempontokat tartja a legfontosabbnak.²³ A szülők körében elsődleges szempontok egyike volt az intézménnyel való korábbi kapcsolat, valamint az ott dolgozó óvodapedagógusok hozzáállása a gyermekekhez és a munkájukhoz. Meghatározó volt a döntés szempontjából az is, hogy milyen van közel az óvoda a család lakóhelyéhez, valamint milyen az óvodai udvar felszereltsége. A nyílt napokon a szülők meglátogathatják az óvodákat gyermekeikkel együtt. Az itt szerzett első benyomás alapján is dönthetnek, illetve láthatják azt is, hogy hogyan viszonyulnak a dolgozók a gyermekekhez.²⁴

Mint ahogyan már korábban említésre került, sok településen a szülőnek nincs választási lehetősége, mivel ott csak egy intézmény van.²⁵ A Központi Statisztikai Hivatal adatai is alátámasztják ezt. Megvizsgáltuk, hogy járásonként milyen az az óvodák számának megoszlása Magyarországon. Alapvetően megfigyelhető, hogy azon járásokban, ahol a vármegyeszékhely található, ott a legmagasabb az óvodák száma. Megfigyelhető, hogy egy járásban átlagosan 32 óvoda van. Pest vármegye után Győr-Moson-Sopron vármegye kistérségei között található a legtöbb olyan járás, ahol 31-nél több óvoda található. Összesen 37 olyan kistérség van, ahol maximum 12 óvoda működik. Magasabb számban ezek a járások Csongrád-Csanád, Bács-Kiskun, Baranya, Veszprém, illetve Zala vármegyékben vannak. (1. térkép).

Óvodák száma járásonként (Forrás: KSH 2021, Saját szerkesztés) (1. kép)

²¹ TÖRÖK, 2001.

²² TÖRÖK, 2004.; Teszenyi & Hevey, 2015.

²³ TÓTH, 2015.; Specht et al., 2022.

²⁴ SPECHT et al., 2022.; Tóth, 2015.

²⁵ TÖRÖK, 2004.

A kutatás bemutatása és hipotézisek

Kutatásunk során – mint ahogyan a bevezetőben említésre került – szeretnénk feltárni, hogy mely szempontok segítik a szülőket eldönteni, milyen óvodát válasszanak a gyermekeiknek. A szakirodalmi feltárásunkra alapozva állítottuk fel a kutatás során vizsgálni kívánt hipotéziseimet.

1. A 35 év alatti szülők körletekintőbben (több szempontot figyelembe véve) választanak óvodát gyermeküknek.
2. Az alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkező szülők számára kevésbé fontosak az óvodaválasztást befolyásoló tényezők.
3. Azon szülők, akik falun/tanyán élnek, sokkal kisebb hangsúlyt fektetnek a különböző óvodaválasztást befolyásoló tényezőkre, mint a városban élők.

A hipotézisek vizsgálatára a kutatásunk során kvantitatív módszereket alkalmaztunk. Célunk az volt, hogy Török Balázshoz²⁶ hasonló módon felmérjük a szülők véleményét az óvodaválasztással kapcsolatban. Kérdőíves vizsgálatunkat 2019 őszén 11 óvodában végeztük, mely során 160 szülővel kitöltött kérdőívet gyűjtöttünk össze papír alapon. Az óvodák Debrecenben, Derecskén, Hajdúnánáson, Létavértesen, illetve Pocsajban találhatóak, vizsgálatunkban nem szeretnénk volna Hajdú-Bihar vármegye határát átlépni, ezért is ezek a települések kerültek a vizsgálatba. A települések véletlenszerűen kerültek kiválasztásra. A kérdőívben leginkább az óvodaválasztással, illetve annak befolyásoló tényezőivel, valamint az óvodai idegennyelv-tanulással kapcsolatos kérdések szerepeltek.

Vizsgálatunk során az adatokat SPSS statisztikai programmal elemeztük, mely során keresztábra, Anova és klaszteranalízist végeztünk. Az elemző program lehetőséget biztosított arra, hogy egyes kérdéseknél az itemeket összevonjuk, ezáltal új változót hozzak létre, valamint arra is, hogy szignifikancia szinteket számoljunk az egyes csoportok között.

Annak érdekében, hogy az adatokat elemezni tudjuk, fontos az alanyok pár jellemzőjét áttekinteni. A kérdőívet 136 nő és 24 férfi töltötte ki, életkori eloszlásuk változatos képet mutat. A kitöltők között 39 fő (24,4%) 30 év alatti, 44 fő (27,5%) 31 és 35 év közötti, 49 fő (30,6%) 36 és 40 év közötti és 28 fő (17,5%) 40 év fölötti szülő vett részt.

Az intézményválasztásban fontos tényező lehet a szülők iskolai végzettsége. A kitöltők közül 47 (29,4%) fő nem rendelkezik érettségivel, 54 fő megszerezte a középiskolai érettségit, míg a mintában a legnagyobb arányt egyetemi vagy főiskolai diplomával rendelkezők képviselik (59 fő, 36,9 %). A településtípusra vonatkozóan diverz a minta, mert a kitöltők közül 29 fő lakik faluban vagy tanyán, 76 fő városban, illetve 55 fő vármegyeszékhelyen (Debrecen).²⁷

²⁶ TÖRÖK, 2001.

²⁷ MÁNDOKI Réka–HEGEDŰS Roland: *Idegen nyelvi tevékenységek lehetőségének befolyásoló szerepe az óvodaválasztásban (1)*. Óvodai Nevelés 2022/2a. 30–31.; MÁNDOKI Réka–HEGEDŰS Roland: *Idegen nyelvi tevékenységek lehetőségének befolyásoló szerepe az óvodaválasztásban (2)*. Óvodai nevelés 2022/3b. 26–27.

A kutatás eredményei

Az eredmények vizsgálatakor K-középpontú klaszteranalízist is végeztünk, ahol az óvoda választását befolyásoló tényezőket vizsgáltuk az alapján, hogy a szülők a különböző szempontokat mennyire tartják hangsúlyosnak. Így az elemzés során három klasztert különítettünk el azon tényezők alapján, hogy a szülőknek a különböző szempontok – az óvodaválasztás során – mennyire fontosak. Így kialakult egy olyan csoport, amelyik számára minden szempont lényeges (tudatos), az a csoport, akinek szintén fontos a legtöbb tényező, de jóval mérsékeltebb az érdeklődés (gondolkodó), és végül kialakult az a csoport, ahol a szülőknek a legtöbb tényező nem fontos (kevésbé tudatos klaszter).

	Tudatos	Gondolkodó	Kevésbé tudatos
Az óvoda távolsága	3,35	1,87	2,55
Pedagógiai program	3,28	3,22	2,11
Pozitív visszajelzés családtól	3,73	3,24	2,69
Pozitív visszajelzés barátoktól	3,67	3,31	2,67
Különböző nemzetiségű gyermekek aránya a csoportban	3,29	1,86	1,91
Plusz tevékenységek	3,5	3,08	1,64
Idegen nyelv	3,54	3,31	2,07
Előzetes tapasztalat	3,49	2,86	2,23
Egy óvoda van a településen	2,26	1,8	1,51
Óvoda felszereltsége	3,4	3,16	2,3
Fél a szülő, hogy a gyermek keverni fogja a nyelveket	1,26	1,22	1,32
Klaszterek elemszáma	58 fő	52 fő	48 fő

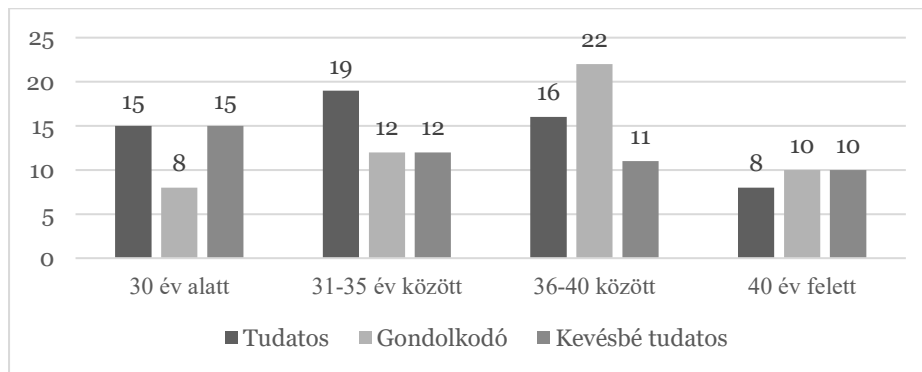
Az óvodaválasztást befolyásoló tényezők alapján kialakított szülői klaszter (N=158) (1. Táblázat)

A táblázatban szereplő első csoport az, ami számára a különböző befolyásoló tényezők kiemelkedően fontosak. Erre a csoportra jellemző, hogy nagy hangsúlyt fektetnek a pedagógiai programra, valamint számít a barátok, a család és hozzátartozók pozitív véleménye, ami segíti őket a könnyebb döntéshozatalban. Elmondható, hogy ebben a kategóriában lévő szülők számára a legtöbb tényező fontos, viszont vannak kivételek. Ezt a csoportot jellemzi, hogy félnek attól, hogy gyermekük keverni fogja a nyelveket, ha idegen nyelvet tanul, illetve nem mérv-adó számukra az, hogy az adott településen csak egy intézmény van.

A klaszteranalízis során elkülönítettük azt a csoportot, ami számára a különböző befolyásoló tényezők kevésbé fontosak (1. táblázat). Ezt a kategóriát jellemzi, hogy lényeges elem számukra az óvodában tanított idegen nyelv, valamint

a pozitív visszajelzések a barátoktól, illetve közvetlen hozzátartozóktól. Nem lényeges tényező viszont számukra az óvoda távolsága, valamint az, hogy a településen egy óvoda található, illetve a különböző nemzetiségű gyermekek aránya a csoportban. Az attól való félelem, hogy a gyermek keveri a nyelveket, szintén elhanyagolható szempont a szülők számára.

A harmadik kategóriába sorolt szülőkre jellemző, hogy fontosnak tartják a családtagoktól és barátoktól kapott pozitív visszacsatolásokat – csak úgy, mint a másik két csoport esetében. Ebben a csoportban megfigyelhető, hogy a legtöbb befolyásoló tényező nem fontos számukra, ami a klaszterközéppontokban is megmutatkozik. Többek között a plusz tevékenységekre való lehetőség megléte, illetve a különböző nemzetiségű gyermekek aránya a csoportban, mint befolyásoló tényezők – nem fontosak nekik. A klaszteranalízis során kialakított csoportok között megvizsgáltuk, hogy az életkorok alapján milyen különbség van. Ennek során keresztábra elemzést végeztünk.

A klaszterek és az életkor kapcsolata (N=158; fő) (1. ábra)

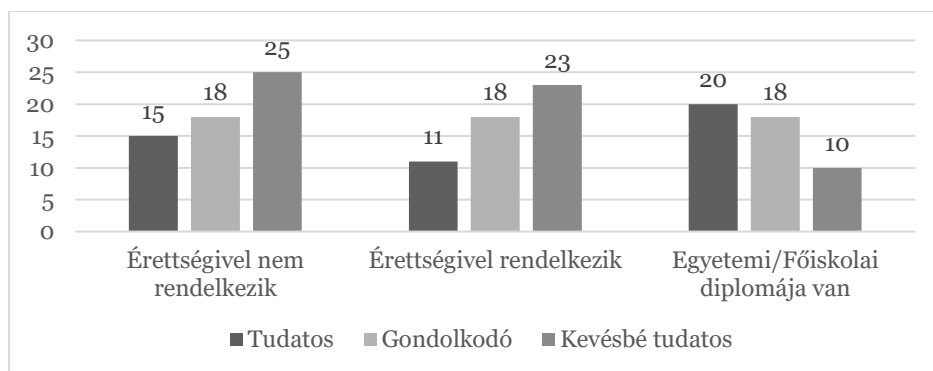
Az első csoport a 30 év alattiak kategóriája. Itt az látható, hogy egyenlő azon szülők száma, akiknek minden tényező fontos, illetve azoké, akiknek nem relevánsak az egyes szempontok. (15 fő, 39,47%). A 30 év alatti szülők közül nyolcan vélik úgy, hogy nem minden tényező fontos (8 fő, 21,05%).

A 31 és 35 év közötti kategóriában kiemelkedő azon szülők száma, akik nagy hangsúlyt fektetnek az egyes szempontokra az intézményválasztás során (19 fő, 44,18%). 12 szülő válaszolta azt, hogy az egyes óvodaválasztást befolyásoló szempontok nem túl hangsúlyosak számukra (27,9%). Irrelevánsak az egyes komponensek szintén 12 szülőnek. Ők úgy vélik, hogy az általunk felsorolt tényezők nem meghatározók az óvodaválasztás során.

36 és 40 év között azon szülők vannak túlnyomó többségben, akik számára a legtöbb szegmens nem releváns a választás során (22 fő, 44%). Őket követik ebben a korosztályban, akik körültekintően járnak el abban, hogy gyermeküknek a legmegfelelőbb intézményt találják meg (16 fő, 32,65%). A legkevésbé pedig azok vannak, akiknek nem relevánsak ezek az információk (11 fő, 22,46%). A 40 év fölötti szülők között a legkevésbé azon személyek száma, akiknek a befolyásoló tényezők fontosak az intézményválasztáskor (8 fő, 28,58%). Tíz 40 éves

kor fölötti szülő gondolja azt, hogy valamennyi szempont nem meghatározó számukra az óvoda kiválasztásakor (35,71%). Szintén 10 szülő reagált arra, hogy a szempontok teljesen irrelevánsak számukra (35,71%). Megfigyelhető (1. ábra), hogy a 35 év alatti szülők számára a leginkább fontosak az egyes tényezők az óvodaválasztás alkalmával. Ők az a korosztály, akik a legtöbb időt és figyelmet szentelik az intézmény kiválasztására, de természetesen nem minden ilyenkorú szülő vélekedik így erről a témáról.

A következőkben azt vizsgáltuk, hogy a klaszteranalízissel készült három csoport között milyen a szülők megoszlása az iskolai végzettségük alapján. Az eredményeket keresztábrás vizsgálat során kaptuk meg (2. ábra).

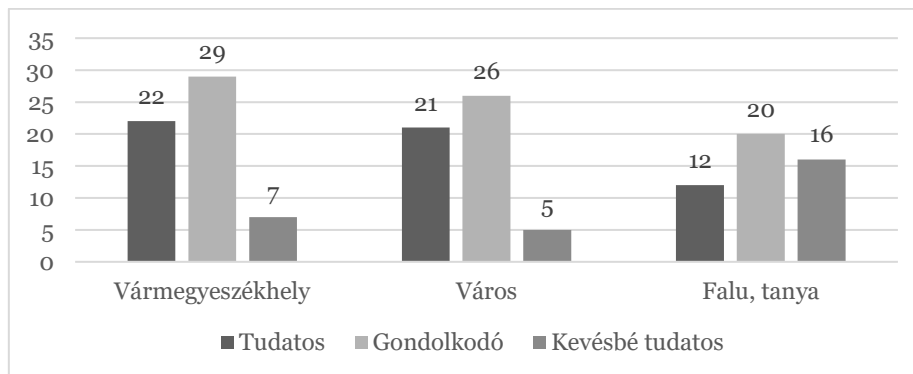
A klaszterek és a szülők iskolai végzettségének kapcsolata (N=158; fő) (2. ábra)

Az első kategóriába azok a szülők kerültek, akik iskolai tanulmányaik során nem szereztek érettségit. Az ide tartozó szülők 25,8%-a (15 fő) tartja szem előtt a legtöbb óvodaválasztási tényezőt, így körülmények között tud dönteni. Valamivel többen, (18 fő, 31,03%), már kevésbé tartják relevánsnak az egyes tényezőket, amikor intézmény kiválasztására kerül a sor. A legnagyobb részt az érettségivel nem rendelkezők között azok teszik ki, akinek egyáltalán nem számítanak az egyes komponensek (25 fő, 43,1%). Az alapfokú tanulmányokat elvégző szülők csaknem felének irrelevánsak ezek a tényezők.

A középfokú tanulmányokat végzett szülők között 11 fő (21,15%) véli úgy, hogy minden intézményt befolyásoló tényező releváns. 18 fő gondolja úgy, hogy a legtöbb komponens elhanyagolható. 23 fő van a kitöltők között, akik a legkevésbé foglalkoznak a befolyásoló tényezőkkel az intézményválasztás során.

A következőkben azon szülők válaszainak eloszlását láthatjuk, akik egyetemi, vagy főiskolai diplomával rendelkeznek. Itt már nem arányos az eloszlás, mint az érettségit szerzett szülők között. A kitöltők kevesebb, mint fele (20 fő, 41,6%) alaposan mérlegel, amikor gyermekének óvodai intézményt választ, és minden tényező hangsúlyos számára. Két fővel kevesebb (18 fő, 37,5%) a legtöbb intézményválasztást befolyásoló szegmenst nem tartják relevánsnak. A diplomával rendelkezők között azok vannak a legkevésbé (10 fő, 20,83%), akik óvodaválasztásakor semmilyen szempontot nem vesznek figyelembe.

Nem csupán az életkori eloszlást, valamint iskolai végzettséget vizsgáltuk, hanem azt is, hogy az egyes lakóhelytípusokon élő emberek hogyan vélekednek arról, hogy az egyes befolyásoló tényezők mennyire relevánsak számukra, illetve egyáltalán számít-e nekik. A lakóhely, illetve az egyes befolyásoló tényezőkre adott válaszok alapján kialakult három csoport között szignifikáns különbséget mutatható ki (szign. = 0,017) (3. ábra).

A klaszterek és a lakóhely közötti kapcsolat (N=158; fő, szign. =0,017**) (3. ábra)

Az első csoportba azok tartoznak, akik vármegyeszékhelyen élnek (Debrecen). A válaszadók 37,93%-a (22 fő) tart minden egyes szempontot lényegesnek az intézményválasztás alkalmával. Néhány fővel többen (29 fő, 50%) tartják kevésbé relevánsnak ezen szempontok figyelembe vételét, 7 vármegyeszékhelyen élő szülő (12,06%) véli úgy, hogy ezen tényezőket teljes mértékben fölösleges figyelembe venni, irreleváns számukra.

A városban élők közül 21 szülő (40,38 %) gondolja azt, hogy mindent figyelembe kell venni, ami hatással lehet a választás meghozatalára. Valamivel több, 26 fő (50%) már kevésbé tartja relevánsnak ezeket a szegmenseket, ők kevesebb energiát fektetnek abba, hogy gyermeküknek a megfelelő intézményt keressék meg. A kitöltők 9,6 %-a (5 fő) nem fektet nagy hangsúlyt az intézmény kiválasztására.

Kevesebb volt azon kitöltők száma, akik falun, vagy tanyán élnek, mégis nagy különbség van a klasztereloszlásban. A falun élő szülők egynegyed része (12 fő, 25 %) tartja csak fontosnak a befolyásoló tényezők figyelembe vételét. Kevésbé relevánsak az egyes szegmensek 20 fő számára (41,66 %), ők nem minden szempontot tartanak fontosnak. 33,3% (16 fő) szülőnek a kérdőívben felsorolt tényezők egyáltalán nem számítanak akkor, mikor az óvodaválasztásra kerül a sor. Elmondható, hogy azon szülők, akik falun, vagy tanyán élnek, sokkal kisebb hangsúlyt fektetnek a különböző befolyásoló tényezőkre az óvodaválasztáskor, mint azok a szülőtársaik, akik városokban, vármegyeszékhelyen élnek, így tehát az is kijelenthető, hogy a harmadik hipotézisünk beigazolódott.

Összegzés

Kutatásunk célja az volt, hogy megvizsgáljuk, melyek azok a tényezők, amelyeket a szülők figyelembe vesznek gyermekük óvodaválasztása során. Vizsgálni szerettük volna ezen kívül még azt, hogy a szülők ezen komponenseket mennyire tartják fontosnak. Ezen eredményeket pedig valamennyi társadalmi háttérváltozóval összevetettük.

Az első megfogalmazott hipotézis szerint „a fiatalabb, 30 év alatti szülők alaposabban (több szempontot figyelembe véve) választanak óvodát gyermeküknek”. Ez a feltételezésünk beigazolódt, mert a klaszterelemzés során a 30 éves, vagy annál fiatalabb szülők sokkal megfontoltabbak, sokkal több befolyásoló tényezőt vesznek figyelembe az intézmény kiválasztásakor.

A második hipotézisünk a következő volt: „az alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkező szülők számára kevésbé fontosak az óvodaválasztást befolyásoló tényezők.” Ezen hipotézis szintén beigazolódt, mert a legkevésbé tudatosak azok a szülők voltak, akik nem rendelkeznek érettséggel és a tudatos kategóriában volt legmagasabb azon szülők száma, akiknek egyetemi vagy főiskolai végzettségük van.

Az utolsó hipotézissel azt vizsgáltuk, hogy a falun vagy tanyán élő szülők számára kevésbé releváns az óvodaválasztást befolyásoló tényezők részletes figyelembe vétele, míg a városban/vármegyeszékhelyen élők erre nagy hangsúlyt fektetnek. Ezen hipotézis szintén beigazolódt, mert a kevésbé tudatos szülők között azok voltak a legmagasabb számban, akik falun, vagy tanyán élnek, míg a tudatos és a gondolkodó szülők között magasan a vármegyeszékhelyen és városban élő szülők voltak.

A kutatás eredményeit vizsgálva és elemezve kijelenthető, hogy hipotéziseim beigazolódtak. Azon 11 intézmény, ahová kérdőívet küldtem ki, különböző társadalmi rétegből származó embereket ölelt fel. A kapott eredményeket követően egy komplexebb képet kaptam a különböző társadalmi rétegekben élő szülők válaszairól. Megfigyelhető lett ezáltal, hogy a változatos társadalmi háttérváltozókkal rendelkező szülők miként viszonyulnak az általam feltett kérdésekhez.

Irodalom

363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról

ÁDÁM Fruzsina–HEGEDŰS Roland: *Homogén és heterogén csoportok az óvodában*. Képzés és Gyakorlat 2019/3–4. 115–128.

DOI: 10.17165/TP.2019.3-4.10

FUNG, Kit-Ho Chanel–LAM, Chi Chung: *Empowering parents' choice of schools: The rhetoric and reality of how Hong Kong kindergarten parents choose schools under the voucher scheme*. Current Issues in Education. 2011/1. <https://cie.asu.edu/ojs/index.php/cieatasu/article/view/635/158>

FŰRÉSZ-MAYERNIK Melinda: *Angolozik a család – Kétnyelvű nevelés a gyakorlatban*. Alto Nyomda Kft. Mór., 2018.

GOLNHOFER Erzsébet–SZABOLCS Éva: *Gyermekek: nézőpontok, narratívák*. Eötvös József Könyvkiadó, Bp., 2005.

- HEGEDŰS Roland: *The situation of social science graduates in Hungary*. In: HATOS Adrian (szerk.): *Riding the Wave. Social Science Curriculum and Teaching in Higher Education in an Age of Crisis. Proceedings of interacional conference*. Oradea, 5-6. November 2015. Presa Universitară Clujeană – Editura Universităţii din Oradea. Cluj-Napoca – Oradea., 2015. 23–42.
- HEGEDŰS Roland: Hátrányos helyzetű gyermekek az óvodában. In: PÁLFI Sándor (szerk.): *Kora gyermekkori nevelés, család és közösségek*. Debrecen. Didakt, 2019. 59–75.
- HEGEDŰS Roland: *Hátrányos helyzetű gyermekek óvodai nevelése és gyógypedagógiai ellátása*. In: VARGA Aranka–ANDL Helga–MOLNÁR-KOVÁCS Zsófia (szerk.): *Új kutatások a neveléstudományokban 2019. Neveléstudomány: Horizontok és Dialógusok. I. kötet*. Pécs, MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság, PTE BTK Neveléstudományi Intézet. 2020. 221–232.
- KAMPICHLER Martina–DVOŘÁČKOVÁ Jana–JARKOVSKÁ Lucie: *Choosing the right kindergarten: parents' reasoning about their ECEC choices in the context of the diversification of ECEC programs*. Journal of Pedagogy, 2018/2. 9–32. DOI: 10.2478/jped-2018-0009
- KOVÁCS Ivett Judit–Czachesz Erzsébet: *Mit szeretnének a szülők? Korai nyelvtanulás az óvodában*. Iskolakultúra, 2021/10. 16–37.
DOI: 10.14232/ISKKULT.2021.10.16
- KOTÁN Attila: *Az óvodai nevelés intézményrendszere és finanszírozása*. The Institutional System and Financing of Kindergarten Education. – Educatio, 2005/4. 762–776.
- Maire MHC MHATHÚNA–Fiona NIC FHIONNLAOICH: *Why parents chose to send their children to Irish-medium immersion preschools: learning from parental choice strategies in Celtic countries*. European Early Childhood Education Research Journal. 2021/3. 441–454.
DOI: 10.1080/1350293X.2021.1928718
- MÁNDOKI Réka–HEGEDŰS Roland: *Idegen nyelvi tevékenységek lehetőségének befolyásoló szerepe az óvodaválasztásban (1)*. Óvodai Nevelés 2022/3. 30–31.
- MÁNDOKI Réka–HEGEDŰS Roland: *Idegen nyelvi tevékenységek lehetőségének befolyásoló szerepe az óvodaválasztásban (2)*. Óvodai Nevelés 2022/3. 26–27.
- MOLNÁR Balázs–PÁLFI Sándor–SZEREPI Sándor–VARGÁNÉ NAGY Anikó: *Kisgyermekkori nevelés Magyarországon*. Educatio 2015/3. 121–128.
- NAGY Éva Annamária: *Változások a magyar oktatási rendszerben*. In: TORGYIK Judit (szerk.): *Sokszínű pedagógiai kultúra*, International Research Institute, Komarno, 2014. 221–228.
- NEMES Magdolna: *Ötven angol mondóka óvodásoknak*. Debreceni Egyetemi Kiadó. Debrecen, 2019.
- Andrea M. NOEL–Kathleen M. LORD–László VARGA: *Supporting Second Language Vocabulary: A Scenario From Hungarian Preschools*. Kappa Delta Pi Record, 2019/1. 24–29. DOI: 10.1080/00228958.2019.1549437
- OECD (2017). *Starting Strong 2017. Key OECD Indicators on Early Childhood Education and Care*. Starting Strong, OECD Publishing.
DOI: 10.1787/9789264276116-en

- PANKOTAI Fanni–HEGEDŰS Roland: *Óvodás korú, roma/cigány gyermekek integrációja három hátrányos helyzetű óvodában*. In: VARGÁNÉ NAGY Anikó (szerk.): *Családi nevelés: Hátránykompenzációs kiadvány* Budapest, Forstag Nonprofit Közhasznú Kft. 2019. 54–67.
- PÁSZTOR Enikő Judit: *A játékos idegennyelvi foglalkozások megjelenése a magyarországi óvodákban 1595-től napjainkig, különös tekintettel a soproni és Sopron környéki Óvodákra* (Doktori disszertáció). 2019.
https://www.ppk.elte.hu/dstore/document/222/doktorjelolt_pasztoreniko-judit_disszertacio.pdf
- Eshboeva Durдона Alisher QIZI: *Ways and methods of teaching english in kindergarten*. Наука и образование сегодня, 2021/2. 86–88.
- SEOK HOON, Seng: *Quality of Kindergarten Education in Singapore: Parents' Views and Expectations*. 1994.
- SOMINÉ HREBIK Olga: *Az anyanyelv-elsajátítás és az idegennyelv-tanulás összefüggéseinek megközelítései: Egy közös értelmezési keret lehetősége*. Magyar pedagógia, 2016/1. 53–77.
- Ina Olmer SPECHT–Sofus C LARSEN–Ann-Kristina NIELSEN–Jeanett Friis ROHDE–Berit Lilienthal HEITMANN–Tanja Schjødt JØRGENSEN: *Parental choice of kindergarten type and relations to personal values, socio-demographics, and early child characteristics*. 2022.
 DOI: 10.21203/rs.3.rs-1733639/v1
- TESZENYI Eleonóra–Denise HEVEY: *Age group, location or pedagogue: Factors affecting parental choice of kindergartens in Hungary*. Early Child Development and Care, 2015/11–12. 1961–1977.
 DOI: 10.1080/03004430.2015.1028391
- TÓTH András: *Szülőket kérdeztünk... Mi alapján választanak óvodát a gyermeküknek?* Új Köznevelés, 2015/8. 25–27.
- TÖRÖK Balázs: *Óvodaválasztás*. Educatio. 2001/4. 723–730.
- TÖRÖK Balázs: *A gyermeküket óvodáztató szülők körében végzett országos felmérés eredményei*. Felsőoktatási Kutatóintézet. Bp., 2004.
- United Nations General Assembly: *Trans-forming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*. A/RES/70/1. Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015. <https://sdgs.un.org/2030agenda>

Abstract

**THE IMPORTANCE OF KINDERGARTEN CHOICE AMONG PARENTS
BASED ON DIFFERENT DEMOGRAPHIC FACTORS**

Choosing the best nursery school for your child has become a priority for parents in recent years, but not everyone has the opportunity to do so. In Hungary, Balázs Török (2001, 2004), among others, has addressed this issue and we, like him, would like to investigate this issue. In 2019, we conducted a quantitative data collection in 11 kindergartens in Hajdú-Bihar county. The obtained results were analysed using the statistical program SPSS with cross tabulation, Anova and cluster analysis. After cluster analysis, our results show, among other things, that younger parents place more emphasis on the choice of kindergarten than their older counterparts, and we also observe that parents who live in cities are basically more careful in choosing the right institution for their child.